

Het middelbaar onderwijs en andere gedichten

Mien Proost

bron

Mien Proost, *Het middelbaar onderwijs en andere gedichten*. De Gemeenschap, Utrecht 1929

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/proo004midd01_01/colofon.php

© 2017 dbnl / erven Hans M. Klomp

Twee brieven

22 December 1928.

Hooggeachte Heer Albert Kuyle,

De vorige week was ik met mijn oudste broer in het Jaarbeursrestaurant in Utrecht. Freddy dronk een Voorburg en ik at zijn zoutjes op. Freddy is geabonneerd op 'De Gemeenschap' en hij laat Uw blad altijd aan mij lezen (goed, dat de anderen thuis het niet weten).

Hij zei opeens tegen me: 'Daar zit nu Albert Kuyle'.

Ik kleurde. U moogt dat gerust weten, want het was niet omdat ik U aardig vond, maar omdat ik moed kreeg U de versjes te sturen, die ik hierbij insluit.

U leek me niet zoo ongenaakbaar als voor een beroemdheid - dat bent U immers - past.

Ik zit in de laatste klas van het Lyceum, ben zeventien, en nog een paar maanden.

Wilt U ze uitgeven? Schrijft U mij gauw?

Met de meeste hoogachting,

MIEN PROOST.

P.S. Ik wilde ze naderhand weer niet wegsturen. Toen heb ik gedaan: 'even of oneven' van mijn tafeltje naar de deur. Het was 'even' en ik moest ze dus sturen.

Freddy - een beetje schoolmeester - zegt, dat de bundel eigenlijk moet heeten: 'Het Middelbaar en Voorbereidend Hooger Onderwijs en andere Gedichten'. Maar wordt dat niet te lang?

MIEN P.

Utrecht, 4 Januari 1929.

Hooggeachte Mejuffrouw Proost,

Uw bundeltje verzen heeft me uitermate geïnteresseerd. En aangezien de poezie het eenigste mij bekende vak is, waarbij we niets met bedrijfsopvoeding te doen hebben, betaal ik U de onverminderde cijns van mijn bewondering!

Op de krakende vriesmorgen van eergisteren zag ik de langbeenige, wit-getruide kwieke girls, die ons land, op enkele dagen plots blijkt te bezitten, naar het ijs trekken. En heel even wenschte ik dat er een zou zijn van die allen die iets kon vertellen, iets mooi en openhartig vertellen van haar school en haar leven in deze tijd. Ik ben wel een begunstigd sterveling dat reeds thans mijn verlangen door Uw lieve zending zoo volkomen bevredigd werd.

De jonge dichters schuiven op... er is een plaats gemaakt voor U aan de tafel. Ik zeg de dichters, want Uw verzen zeggen dat U liever met jongens dan met meisjes omgaat. En met onze jonge dichters is dat juist andersom.

En als gelukkig woordvoerder van dit honorable partje de campagne drink ik U van harte toe.

Ik denk hoe mooi thans de nationale toast is gaan klinken: Mooier zelfs dan het poetische beauty and health:... Proost!

Uw zeer toegenegen,
ALBERT KUYLE.

Het middelbaar onderwijs

Taa-taal

Ik moet
'degene' verbuigen:
 degene
 desgenen.

Werelden wuiven
van de globe mij toe.
O, wat een duiz'lig gevoel.

Verder gaat het verhoor:
(maar ik ben het prinsesje van Stamboel
en de Bosporus zingt aan mijn oor)
 desgenen
 degenen

Niemand zegt voor.

Ik krijg straf klas

De zon bloedt dood
Op het matglas.

Geschiedenis

De middag grijnst
op het raamkozijn.
Géler nog bloeien de tulpen.

Boven op de kathedr
ligt mijn pak strafwerk.
Hannibal trekt over d'Alpen,

en ik glimlach.

Het laatste kwartier

Vóór de bel gaat ontwaak ik nog even:
'Hiermede is dus het "gestelde" bewezen',
ja - als je de slag maar hebt gaat het vanzelf
en het ongestelde bewijst zichzelf.

De leeraarskamer

Hun praten grommelt de gang op
als een ver onweer.
Onopengesneden ligt op hun tafel
'Redelijkheid onzer Geloofsleer'.

Zij staan voor het raam, en
steken de duimen in hun fraai vest.
Of er wel een van de veertien
mij onderscheidt van de rest?

Neen.
Zij bemomp'len de radio,
- reinigen inmiddels hun mond -
vrouwen, periodieke verhooging,
de directeur, en hun vakverbond.

Kleine verzuchtingen

I

(Tijdens de Godsdienstles).

O, Zeereerwaarde Pater
U maakt het steeds maar later
U hebt de vreemde zonden
Toch ook niet uitgevonden?

II

Geheiligde Mathematiek
Uw lijnen spelen de ijlste muziek,
die ik grondig wil leeren.

Trek mij een loodlijn -,
ik zal mediteeren.

III

Vandaag krijgt
het Everzwijn zijn salaris,
zoodat voor een 4
geen gevaar is.

De cerberus

De Portier of Concièrge is een oud-marechaussée.
Zijn ijver nam hij uit de kazerne mee.
Hij is vrij van drank, en heeft een zeldzame snor
Zijn hoofdhaar valt uit, en is dor.

Hij spreekt ons nooit aan.
Hij knikt enkel maar; hij hinkt.
En hij lacht als in de gang een van ons zingt.

Het vrije kwartier

De cour is stofvrij, en het is warm.
Wij slenteren arm in arm.

Steeds zit er een om zijn les in de angst
'Ik zeg voor; eerlijk duurt toch nooit het langst.'

Wij lachen om alles, giechelen om niets
Of critiseeren heftig des rector's speech.

Soms klimt er een op den muur, dan ziet ze de wei.
Boven haar hoofd stoeien twee musschen voorbij.

En als zij weer afkomt, dan is zij de held.
Wij zwijgen en slenteren, tot er weer wordt gebeld.

Eindexamen

Nog ben ik zoo ver niet -
Doch de gecommiteerden heb ik aanschouwd.
O, zij zijn wijs, o, zij zijn knap
Heil haar, die zich hunner betrouwt.

Zacht glimlachen zij,
Oneindig welwillend is hunne blik.
Zij schuiven het glaasje water opzij.
Maar 't arme kind krijgt de hik.

Hunne handen zijn week,
En hun wangen eergisteren geschoren.
Aan hun lippen zit cake.

De leerlinge acht zich ontijdig geboren.

Vacantie-stemming

Dag, mijnheer de leeraar
Tot over 'n week of 6
Dan kom ik weer vol blijdschap
In uwe Duitsche les.

Maar nu is het vacantie
En ga ik naar mijn huis
Da's ook een buitenkansje
Ik ben zoo gaarne thuis

Hoe tikt de klok daar anders,
Hoe geurt de keuken goed.
Hoe dauwt er zoete balsem
In 't jeugdige gemoed.

Daar immers woont de eendracht
En mint men mij zoo teer.
Ik dank mijn ouders alles
Na Onze Lieve Heer.

En ga ik mij te buiten
Aan sport of sterke drank
Dan spreekt men mij zoo tactvol
Van 'flauwe kul' en 'stank'.

O, kindren van 't Lyceum
Houdt hoog de eerbiedsvaan
Bemint uw school en ouders
En nooit zult gij vergaan.

(Kan vervolgd worden).

Gestoord

'Ik ontwikkel mij'
en jij ontwikkelt jou.
Niemand omhelsde mij
Toen ik het wou.

ἢ νικη τη νικη
et je me moque de mon maître
al zegt hij, al straft hij:
'100 x: ik mag niet treitren.'

O, klaslucht, o vrijheid
O, bladertak voor ons raam.

Ik schei er uit, waarde leeraar
Ik moet naast het bord komen staan.

Literatuur-les

Verlaine heeft slecht geleefd
en was heel dikwels dronken.
Hij had een leelijk gezicht,
ons heeft hij gedichten geschonken.

Het mooist is 'Sagesse',
dat schreef hij in staat van genade.
Van de rest deugt niet veel,
toen was hij met zonden beladen.

O, Paul, o, Verlaine,
Ik kots van de poëzie,
Geef mij La Fontaine
que j'aime à la folie.

Jeugd-erotiek

I

Alles lijkt anders
De klok, de buizen, het bord.
Ik zie nu pas
hoe grijs mijn darling al wordt.

en hoe geel zijn handen,
hoe diep de groeven in zijn gelaat.
Als ik ooit trouw
dan nooit een formulen-magnaat.

II

Omdat mijn jurk met bont is gezoomd
en mijn vader geen dubbele naam draagt
haat Eefje mij.

Toch heb ik vannacht wonderlijk van haar gedroomd....
Ik heb haar schreiend gevraagd
toch mijn vriendin te zijn.

Maar zij spoot haar tong uit haar mond
En zag mij aan van onder tot boven.
Ze zei: 'ik ga me verloven',
en greep de arm van Jaap, die plots naast haar stond.

III

Vanmorgen vond ik een briefje in mijn mantelzak.
'Mien, ik hou van je, eeuwig en altoos',
Ach, de lieverd, de loelats, de goedzak,
Hij vergat mijn achternaam: Proost.

Ik heb een sterk ontwikkeld minderwaardigheidsgevoel.
Vandaar mijn slechte cijfers voor muziek en zang,
Maar als ik groot ben, dan dicht ik, en belazer ik de boel
En stuur de psycholoogjes mijn kaartje met: 'hang'.

Huwelijk in kameraadschap

Was dit dan alles
wat ik je schonk?
Eén brandend uur,
dat heilloos verzonk?

Blijft dit dan over:
een dool voortaan?
steeds rond jouw hart,
en nooit binnen gaan?

Smeult dan immer
die middag na?
Brandt pijn dieper
hoe verder ik ga?

Was dit alles!

Wij zijn beroofd
Er is niets dan de Stem,
die vergeving belooft.

'Het' is 'af'

Ik deed nog slechts: zijn naam schrijven
- heilige teekens op het ongerept blad -
Want ik vreesde, dat die weg zou drijven
uit mijn geheugen, nu ik alles verloren had.

Ik weet niet meer; mij is alles ontnomen.
Nabije herinnering werd zelfs ontrouw.
Ik trachtte nergens meer te ontkomen.
Ik schrok niet, voor wat nog volgen zou.

Doch zijn naam schreef ik uit. Nachten
zat ik gebogen onder de bevende lamp.
En ik bleef schrijven, zonder troost van gedachten,
Tot ik huiverde in de morgendamp.

Toen stond ik op uit mijn stoel. Angst
vertrok mijn gezicht, dat ik zag in het glas.
Ik nam de papieren bijeen, schrale vangst.
'O, waarom dat ik niet dapperder was.'

Het lied der dronken paedagogen

Komt, laat ons casimieren.
De jeugd zij ons ten prooi.
Wie is zoo wijs als Foerster?
Wat is ons werrek mooi.

Voed, voed, voed de jeugdige op,
Dek de rotzooi met nieuwe vormen.
Want waar de volksdans bloeit, wordt het haar niet gesnoeid
En overtreedt geen puber de normen.

Komt laat ons jeugdbewegen,
Niets is ons min of klein,
O, wij waardeeren allen,
Voor ons is alles fijn.

Voed, voed, voed de jeugdige op,
Dek de rotzooi met nieuwe vormen.
Want waar de volksdans bloeit, wordt het haar niet gesnoeid
En overtreedt geen puber de normen.

Komt laat ons congresseeren,
Of stichten wij een blad.
Want zijn wij uitgeleuterd
dan pennen wij weer wat.

Voed, voed, voed de jeugdige op,
Dek de rotzooi met nieuwe vormen.
Want waar de volksdans bloeit, wordt het haar niet gesnoeid
En overtreedt geen puber de normen.

Komt laat ons paedagoochlen.
De jeugd is als een boom,
die wij staan te besproeien.
Wat is ons werrek schoon.

Voed, voed, voed de jeugdige op,
Dek de rotzooi met nieuwe vormen.
Want waar de volksdans bloeit, wordt het haar niet gesnoeid
En overtreedt geen puber de normen.

Opstandige jeugd

(Zaterdags na de laatste les begeven de leerlingen zich naar de kapel tot het bij wonen der Congregatie. - Art. IX van het Reglement).

O, Sedes Sapientiae
 Het valt zoo bitter weinig mee
 Na 't einde van een zwarte week
 Hier nog te luist'ren naar een preek.
 Dat is voor mij de ergste straf,
 En als ik weg ben, val ik af.

Maria Mater Gratiae
 Ik ben nog jong, en heel gedwee,
 Ze hebben mij zoo goed getemd
 Met hooge cijfers nooit verwend.
 Ze krijgen ook van mij eens straf,
 Want als ik vrij ben, val ik af.

Ach Moeder met Uw droef gelaat,
 Die bij papieren rozen staat
 De school, dat is zoo'n bête gedoe
 Ik ben de thema's zoo bar moe
 Ik geef niet meer om snauw of straf
 Ha, als ik weg ben, val ik af

Zeg aan Uw wijs en dierbaar Kind
 Dat ik toch altijd heb bemind
 Dat ik het heusch zoo kwaad niet meen,
 Maar hier begrijpt mij er geen een.
 Ieder huichelt, of is laf
 En daarom valt er niemand af.

Andere gedichten

De cel der maatschappij

'Hoe bereik ik mijn kinderen het beste?'
leest ma in het tijdschrift 'Ons Kind'.
'Kunnen jullie niet één minuut zwijgen?'
vraagt Pa, die 'vuil' wordt, als-ie 'begint'.

Hoe vervelen wij elkander het minste?
Dat is 't groote probleem in 't gezin.
Moet zich ieder niet ernstig bedenken
Voor hij met trouwen begint?

Doch ik, op één na de oudste,
Leg mijn gloeiend hoofd aan het raam.
De middag is zwart - het is herfst.
Ik denk: had ik nog maar één traan.

Ik baad....

Ik men witte paarden
en sla mijn armen, om hun flanken
van schuim.

Duinen staan zwaar op de aarde.
Ik vlecht mijn armen als ranken
hoog in de luchten-tuin.

Geheven tusschen zeeën en stranden,
sta ik alleen.
Broos, brons, geluk op mijn handen
en wat ik wensch, weet geen een.

Film

I

Ik ben ontroerd door één handwenk
van 't meisje, dat reizen gaat.
De trein rolt voorbij.
Ik schrei om de wijde die open slaat
voor het coupé-raam.

Ik voel mij zoo eenzaam.

II

Ik kijk naar het doek,
(de moordenaar is zoek)
doch voor mij lachen verloofden
elkander met oogseinen toe.
Hij legt zijn hand langs haar hals
en kust haar verstolen:
'Du bist die Ruh'.

Kiekeboe.

III

'Toen daalde het korstje van de trappen,
om zich tusschen de gasten te begeven.'
(filmttekst).

Met de marm'ren vloed der treden
koerst zij aan:
Konink'lijk schip, dat slank en vast
zijn lichtbaan volgt.

Haar dalen is zoo rustig.
De hoon der zuilen
deert haar niet.

Lach, om dit ijdel, luid, kristal.
Sla, trots, de mantel
blauwer om uw leden.

Doch dit begeeren temt gij niet.

Een rilling strekt
haar blanke voet.
Verkoelend glijden.
Naakt.

Auto-rit

Los!
uit de fluweelen plooien der nacht:

wapp'rende vuren
paarse kanalen
zwart-koele velden
voorbij.

Gebrokene straten
teedere bruggen,
ramen, gesloten
en grijs.

Dwars
door het stadshart,
langs draadstrakke
spoorlijn,

ren ik
naar 't doodelijk snijpunt
der dwalende sterren.

Somber, vreesloos,
en blij,
om het zekere
einde.

De onbekende soldaat

Hij slaapt.
En de Groote Parade gaat over hem heen.
Generaals en gezanten spreken,
En laten hem nimmer alleen.

Hij viel aan d'Aisne. Of was 't bij Verdun?
Hij viel voorover, en was op slag dood.
Zijn laatste wensch was een pijp en een krant,
En ook nog eenmaal versch brood.

Wie heeft hem gemist? Werd hij ergens bemind?
Was er iemand aan wie hij veel dacht?
Voor wie heeft hij al zijn medailles verdiend?
En heeft hij gebeden op wacht?

Zijn dag schoof voorbij; de zon was een kinderballon
O, dat hij hier moest staan, en niet vluchten kon.

Hij bleef op zijn post, een mof schoot hem dood.
Hij viel languit, naast zijn geweer.
Hij schreeuwde niet; hij sliep aanstonds.
Hg was 20 jaar, ongeveer.

Hij slaapt.
En de Groote Parade gaat over hem heen.
De generaal salueert, het ministertje zwetst,
Nu is hij nooit meer alleen.

Café noir

Op het blank terras
rook ik een sigaret.
Weg, het probleem van de ondergang,
plus ons verzet.

Zoel is de avond
en de koffie niet kwaad.
Ik bleef ongehavend
ik bemin deze straat.

'n Orgel fluit liedjes,
ik lees mijn courant
(Nobile, Nobile en de biskwietjes)
hoe bemin ik mijn land.

Ik kijk naar de heeren
hoe keurig zij zijn.
Zij doen hun auto stinken en keeren.
Wie zou niet zoo'n heer willen zijn?

Kerstlied

Ik blijf liever in de sneeuw
Aan mij is alles roet.

Ik wacht wel aan de deur
tot het binnen stil wordt
tot het Kindje slaapt.

'Zijt Gij nog hier Maria?
Zijn de Koningen al weg
En de herders naar het veld?'

'Mijn Kind zal blijven schreien
Totdat jij binnenkomt.
Mien, kus Zijn koude voetjes
Eén koning was óók zwart.'

Heimwee

Is de Jang Tsje Kiang breed?
Is de Jang Tsje Kiang smal?
De Jang Tsje Kiang vloeit door een bloesemdal.

Soldaten van Wu Pei Eu
lopen zingend naar Peking toe

en op de blinkende vloer van de Tsje Kiang
slaat er de schal van hun marsch-gezag.

Soldaten van Tsjang Tso Lin
krijgen Peking nooit meer te zien.

Soldaten van Tsjang Kai Shek
schieten de Engelschen door hun bek.

En ieder Chinees wordt een moordenaar,
O, vaders, moeders, was ik ook maar daar.